

۶۵۴۲

دانشگاه تهران

دانشکده دامپزشکی

شماره پایان نامه ۱۱۶۲

سال تحصیلی ۲۵۳۶-۳۷

پایان نامه :

برای دریافت درجه دکتری دامپزشکی از دانشگاه تهران

موضوع :

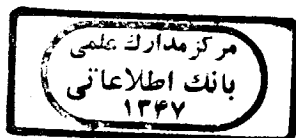
بررسی ناهنجاریهای جنین و اندازه گیری مسایعات آن در میش

نگارش :

محمد رضا درویش

هیات داوران

۱- آقای دکتر حسین انصاری	دانشیار دانشکده دامپزشکی (راهنما و رئیس هیات داوران)
۲- آقای دکتر حمزه شهراسبی	استاد دانشکده دامپزشکی (داور)
۳- آقای دکتر هوشنگ مقصودلو	دانشیار دانشکده دامپزشکی (داور)

تقدیرم به :

خانواره مهربانم که در پشمرسانیدن شخصیت و تحصیلاتم

از هین کوششی دریغ ننموده و همیشه خیرخواه زندگسی

من بوده اند .

— نسخه از این پایان نامه در سال ۲۵۳۶ شاهنشاهی در قسمت انتشارات دانشکده

دامپزشکی دانشگاه تهران با هزینه نویسنده تکثیر و صحافی شده است.

تقدیم به :

استاد ارجمند جناب آقای دکتر حسین انصاری که با راهنمایی
های با ارزش خویش مرادرتدوین این پایان نامه مساعدت
فرمودند .

استاد ارجمند جناب آقای دکتر حمزه شهراسبی که افتخار شاگردی
ایشان را داشته ام .

استاد ارجمند جناب آقای دکتر هوشنگ مقصودلو که از محبت
بیدریفشان برخوردار بودم .

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱

مقدمه

فصل اول :

مختصری از کالبد شناسی و فیزیولوژی دستگاه تناسلی و بلوغ

۴

و دوران فحلی در میش

۴

بخش اول : کالبد شناسی دستگاه تناسلی میش

۱۱

بخش دوم : فیزیولوژی تولید مثل در میش

۱۶

بخش سوم : کلیاتی درباره بلوغ و دوره فحلی در گوسفند

فصل دوم :

۲۱

جفت گیری

۲۳

ابستنی

۲۷

لقاح

فصل سوم :

۳۳

جنین و منضات آن

۳۵

جفت یا پلاستا

صفحه

عنوان

۳۷	اعمال پرده جفت
۴۰	طناب نافی
	فصل چهارم :
۴۱	روش کار در این پایان نامه
۴۴	مایع الانتوئید
۴۷	مایع امنیوتیک
۶۰	بررسی جنین های غیرطبیعی
۶۴	علل ناهنجاری مادرزادی
۶۶	مومیائی شدن جنین
۶۹	له شدن و هضم و جذب جنین
۷۰	جنین های عفونی
۷۱	میگريشن
۷۲	بحث
۷۷	منابع

مقدمه

تهیه پروتئینی باندازه کافی برای تغذیه انسان یکی از مهم ترین مسائل روز می باشد . قسمت اعظم پروتئین در هر کشوری تعداد دامهای آن کشور است و با اینکه کشور ما از نظر وسعت تعداد دامهای موجود در سطح نسبتاً خوبی می باشد کمبود گوشت در ایران بسه مرحله ای رسیده است که امروزه بیشتر از ممالک اروپائی و آفریقائی این کمبود تامین میشود و هر سال مبالغ هنگفتی از ارز مملکت بدین منظور خارج میشود . در ایران در بین دامها گوسفند تنها حیوانی است که پرورش آن بیشتر از سایر حیوانات اهلی اهمیت دارد و استفاده از گوشت گوسفند در درجه اول اهمیت و استفاده از فرآورده های گوسفند از قبیل پشم و شیر و غیره در درجه دوم اهمیت قرار دارد و این بعلت استقبال زیاد مردم در مصرف گوشت گوسفند می باشد چه استفاده از گوشت گاو مورد سلیقه همگان نیست و نیز سایر گوشتها از نظر مذهبی و غیره مورد استفاده چندانی ندارد . در حال حاضر افزایش سالانه

گوسفند چشمگیر بوده است . چون از دیار گوسفند بستگی زیادی به حالت طبیعی دستگاه تناسلی ماده دارد . موضوع این پایان نامه بررسی ناهنجاریهای جنینی ، بررسی وضع مایعات جنین و مقدار آن و روش‌نومو دستگاههای مختلف جنین و وزن کلی جنین مورد نظر است . برای این منظور بطور مرتب مدت ۸ ماه مجموعاً ۹۰۰ عدد و بطور منظم در هفته های متوالی جمع اوری شده است ولی متأسفانه از بهمن ماه به بعد تعداد کشتار دام رکزشتارگاه تهران خیلی کم شد و از طرفی دیگر از کشتار دامهای ایستن جلوگیری میکردند لذا بدست آوردن نمونه کاری بس دشوار شده بود که البته این حوادث به هیچوجه پیش بینایی نشده بود و ضمناً هیچ اطلاعی از نظر شناسایی دقیق منشأ نمونه ها وجود نداشت که این خود مشکلات عمده این تحقیق کم دامنه بوده است که امید است همکاران دیگر در آینده با توجه به این مشکلات تحقیق مزبور را با امکانات بیشتر ادامه دهند در خاتمه از جناب آقای دکتر انصاری استاد محترم که در تهیه و تنظیم این رساله توجه دقیق

مبذول ونه‌ایت راه‌نمائی وکمک را نمود ه اند تشکرو سپاس‌گزاری نمود ه
وموفقیت ایشان وکسانی راکه در راه پیشرفت دانش و فرهنگ گام بر میدارند

ارزومینمایم .

محمد رضا درویش

فصل اول

مختصری از کالبدشناسی و فیزیولوژی دستگاه تناسلی و بلوغ

و دوران فحلی همیشه

مختصری از کالبدشناسی و فیزیولوژی دستگاه تناسلی میسر و در

باره بلوغ و دوران فحلی درگوسفند :

بخش اول : کالبدشناسی دستگاه تناسلی میسر :

دستگاه تناسلی دام ماده از دو قسمت مشخص تشکیل شده

است یکی غده تولد سلول تناسلی ماده یا تخمدان و دیگری اعضاء

لوله‌های شکل دستگاه تناسلی ماده که این اعضاء خود شامل يك قسمت

داخلی مجرای تخمدان - رحم - عنق رحم که بیشتر رشد و نمو جنین

را عهده دار است و دیگر قسمت خارجی (مهبل و دهلیز و فرج) که

عهده دار روابط تناسلی و مجرای زایمان است . این دستگاه بخصوص

قسمت داخلی آن در زمان غیر باروری و حتی در اوایل باروری در داخل

محوطه لگنی فضای بین مثانه و راست روده را اشغال کرده و در همیشه‌های

پیر موقعیت آن بععلت زایمانهای مختلف بد اخل محوطه بطنی کشیده

میشود .

۱- تخمدان ها (Ovaries) : مهمترین اعضا دستگاه

تناسلی دام ماده محسوب میشوند و اندازه آن در دوره استراحت

جنسی $3/1 \times 1/1 \times 0/8$ سانتیمتر بوده و وزن آن حدود ۲-۳

گرم است که البته این اعداد به هیچوجه ثابت نبوده و برحسب

تغییرات دوره ای و غیره فرق میکند .

تخمدانها که درمیش با دامی شکل است معمولا " در قسمت

جانبی دیواره تنگه قدامی لگنی قرار داشته و وسیله بند تخمدانی

(Mesovarium) که خود قسمتی از رباط پهن

(Broad Ligament) است نگهداری شده و وسیله اعصاب

خود کار تعصیب میشوند و تخمدان راست کمی از تخمدان چپ بزرگتر

است (چون فعال تر است) . کیسه تخمدانی (Ovarian

Bursa) که آنرا احاطه کرده است در حالت طبیعی معمولا آزاد

و فاقد چسبندگی است .

موقعیت تخمدان در مواقع زایمان وابستگی تغییر میکند . در

تخمدان میشن برخلاف مادیان ونظیر سایر پستانداران فاقد گودی

تخمک گذاری (Ovulation Fossa) است وتخمک

گذاری در تمام سطح تخمدان انجام میشود .

۲- مجرای تخم (Oviduct) : مجرای تخم که به ان

لوله فالوپ من گویند طول ان معمولا درمیش حدود ۱۵-۹ سانتیمتر

است وبوسیله بند مجرای تخمدانی (Mesosalpanx)

که خود از رباط پهن (Broad Ligament) مشتق میشود در

موقعیت خود تثبیت شده و در محوطه صفاتی نزدیک تخمدان بساز

میشود . از سه قسمت تشکیل شده است .

الف - شیپور فالوپ یا ناحیه قیف (Infundibulum) :

که قطران حدود ۶-۱ میلیمتر بوده ونزدیک تخمدان باز میشود .

ب - امپول (Ampulla) : که تقریبا نصف طول مجرای

تخم را تشکیل میدهد .

ج- تنگه (Isthmus) : یا قسمت باریک ولوله‌ای :

که منتهی به رحم میشود و در محل اتصال با رحم يك انحنا تشکیل مینهد

که در موقع فحلی (Estrous) مشخص تر است و عمل گشودن

معمولا در محل امپول (Ampulla) انجام میشود .

مخاط مجرای تخمدان معمولا در میش بیگمانته است و معمولا " این وظیفه

منحصر بفروردار که اول (Ovul) و اسپرما توزوئیسند

(Spermatozoid) را از دو نقطه مقابل به سوی دم

میاورد .

۲- رحم (Uterus) : عضو فعالی است که در محوطه

شکم و لگن بوسیله رباط پهن (Broad ligament)

نگهداری و متصل است و اعمال آن لانه‌گزینی تخم‌گذاری، نیده‌شدن تغذیه

محافظت برویان و آماده نمودن جنین برای زایمان است . شکل رحم

در حیوانات مختلف بسته به پیوستگی مجرای مولر تغییر کلی مینماید

تغییر کلی مینماید ولی در تمام حیوانات اهلی واحد دوشاخ میباشد .

عضلات رحم از عضلات صاف و حلقوی تشکیل شده و رگهای خون آن سرخرگ میانی رخمی و سرخرگ رخمی تخمدانی است . اعصاب آن از رشته های سمپاتیک اعصاب لگنی سرچشمه میگیرد که بین رکتوم رحم و مهبل قرار دارد . از نظر تشریحی رحم را میتوان به سه قسمت تقسیم کرد :

الف- شاخ ها (Cornua) : که حدود ۱۰-۱۲ سانتیمتر طول آنها است ولی این طول بستگی به نژاد و دوره های مختلف فحلی دارد . شاخ ها بطول ۵/۲-۵ سانتیمتر بطور ماریج و حلقه است . تعداد کوتیلدونها در رحم میش در حدود ۸۸-۹۶ است . کوتیلدونها در میش فرورفته است .

ب- بدنه رحم (Body) : در حدود ۵ سانتیمتر طول دارد و در موقع ابستنی از این حد تجاوز میکند و بین شاخ ها و عنق رحم قرار دارد .

ج- گردن رحم (Cervix) : یا دهانه که دارای شکل

- مارپیچ و از نظر قوام سخت بوده و بین رحم و مهبل قرار گرفته و دیواره آن مقاومت کلفت ترو سخت تر از دیواره رحم و مهبل می باشد . حاوی زائده های منظم که در داخل مهبل پیشرفتگی دارد و طول آن در میش حدود ۳-۵ سانتیمتر است . گردن رحم بعلت ۵-۶ لایه عضلانی حلقوی منظره غضروفی داشته و سختی می توان آنرا باز کرد مگر در دوره فحلی وابستگی که تحت تاثیر هورمونهای جنسی خود بخود اتساع پیدا میکند و همچنین در مواقع عفونتهای رحمی دهانه رحم باز است .
- ۴- مهبل (Vagina) : مجرای عضلانی غشائی است که در محوطه لگنی قرار گرفته بطول ۱۰-۱۲ سانتیمتر که در موقع جفت گیری اسپرم بد اخصان ریخته میشود این عضو خاصیت اتساع کامل داشته و بهنگام عبور جنین مانع خروج آن نمیگردد . قسمت خلفی آن با مجرای ادراری و پرده بکارت (Hymen) ادامه پیدا میکند .
- ۵- دهلیز مهبل (Vestibulum Vagina) :
- بین مهبل و فرج قرار گرفته و وسیله پرده بکارت از مهبل جدا میشود .